

นวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์
วิชาชีวิตพลพัฒพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัย
รองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์
INNOVATION IN ENHANCING SOCIAL COHESION THROUGH
THE ACTIVE AGEING LIFE COURSE STRATEGY FOR CREATING
A QUALITY SOCIETY OF ALL AGES TO SUPPORT
THE AGEING SOCIETY IN BURIRAM PROVINCE

¹ภัทรพล ทศมาศ, ²ธิตี ศรีใหญ่, ³ธนกร เพชรสินจร, ⁴ชาวลิต คัมภูเขียว,
⁵ณรงค์กร ชัยวงศ์, ⁶นิชาภัทร มณีพันธ์ และ ⁷ศุภรัช ศรีวิพัฒน์

¹Pattarapon tossamas, ²Thiti sriyai, ³Thanakorn Phetsinchorn,
⁴Chaowalit Kuempukhio, ⁵narongkorn chaiwong, ⁶Nichapat Maneepun
and ⁷Suphatut Srivipatana)

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ประเทศไทย
Buriam Rajabhat University, Thailand.

¹Pattarapon212522@gmail.com

Received September 10, 2021; Revised November 2, 2021; Accepted December 1, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาคำตอบแนวคิดเชิงทฤษฎีแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพลพัฒพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) จากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาและสร้าง

¹ อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³ อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁴ อาจารย์, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁵ อาจารย์, ดร. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁶ อาจารย์, ดร. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁷ อาจารย์, ดร. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีศักยภาพของแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า นวัตกรรมเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม ประกอบด้วย 1) แรงสนับสนุนทางอารมณ์และความเพลิดเพลิน 2) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารและการเข้าถึงข้อมูล 3) การสนับสนุนด้านสิ่งของ 4) ความรู้ในสารสนเทศ 5) ประโยชน์ในการใช้งาน 6) การสนับสนุนกลุ่มเครือข่ายและความสัมพันธ์เชิงสถาบัน 7) ทักษะที่มีต่อการใช้งาน ยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพัฒนาพลัง ประกอบด้วย 1) หลักสุขภาพ 2) หลักการเรียนรู้ 3) หลักสังคม 4) หลักเศรษฐกิจ และ สังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 1) กายภาพ/ร่างกาย 2) สังคมและวัฒนธรรม 3) สติปัญญาและความคิด 4) สภาพแวดล้อม 5) ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและรายได้ 6) อารมณ์และจิตใจ

คำสำคัญ : นวัตกรรม, พัฒนาพลัง, สังคมสูงวัย

Abstract

This article aimed to find theoretical conceptual framework of social cohesion through active ageing life course strategy for creating a quality society of all ages to support the ageing society in Buriram Province. The study was implemented through a semi-structured interview from experts, academics, community leaders, local sage and other related persons in order to find and create theoretical conceptual framework of the potentials of social cohesion through active ageing life course strategy for creating a quality society of all ages to support the ageing society in Buriram Province. The results of this research were as follows. The innovation in enhancing social cohesion included: 1) support in emotion and pleasure; 2) support in information and access to information; 3) support in materials; 4) knowledge in information technology; 5) usability; 6) support in networking and institutional relations; 7) attitude towards the usage. The strategy of active ageing life course included: 1) health principles; 2) learning principles; 3) social principles; 4) economic principles. A quality society of all ages to support the ageing society in Buriram Province included the following aspects: 1) physical aspect; 2) social and cultural aspect; 3) intellectual and conceptual aspect; 4) environmental aspect; 5) income and economic security aspect; and 6) emotional and spiritual aspect.

Keywords : Innovation, Active Ageing, Ageing Society

บทนำ

ประเทศไทยได้เข้าสู่“สังคมผู้สูงอายุ”มาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2548 กล่าวคือมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ และในปี 2560 ประเทศไทยมีประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 17 ของประชากรทั้งหมด 65.5 ล้านคน และในปี 2564 ประเทศไทยก็จะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete-aged society) หรือมีประชากรสูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และคาดการณ์ว่าใน พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged society) คือ มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560) อันเป็นผลมาจากอัตราการเกิดที่ลดลงและความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวขึ้นทำให้ประเทศไทยมีประชากรวัยพึ่งพิงในจำนวนที่สูงขึ้น

แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 กล่าวถึงวิสัยทัศน์ด้านผู้สูงอายุว่า“ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคมและสมควรให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด” สอดคล้องกับแนวคิดเชิงนโยบาย“Active Ageing” (พจนม.พลัง) ขององค์การอนามัยโลก ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในการดำเนินชีวิต ตลอดจนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองเท่าที่ผู้สูงอายุจะทำได้ โดยภาวะพจนม.พลังจะประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ 1) การมีสุขภาพที่ดี (Health) 2) การมีส่วนร่วม (Participation) และ 3) การมีหลักประกันและความมั่นคง (Security) ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมที่จะส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุเพื่อให้ครอบคลุม 3 เสาหลัก ก็คือการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีวิตภายใต้แนวคิดโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมโรงเรียนของผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็นโดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพโดยการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ที่สั่งสมแก่บุคคลเพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าแก่ชุมชน

จากการศึกษาดัชนีพจนม.พลังผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์พบว่ามีความเท่ากับ 0.658 หมายความว่า ผู้สูงอายุในเขตจังหวัดบุรีรัมย์มีคุณภาพในการดำรงชีวิตอยู่ในระดับปานกลางทั้งด้านสุขภาพ (Health) การมีส่วนร่วม (Participation) และ การมีหลักประกันและความมั่นคง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) และจากการลงพื้นที่สำรวจการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ณ เทศบาลเมืองชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุที่ผ่านมายังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ยังต้องมี

การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังพบว่า มีผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ติดบ้าน ติดเตียง ป่วยเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง และกลุ่มผู้สูงอายุที่ติดสังคมยังขาดเวทีในการแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญถึงการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้เกิดพัฒนาพลัง จึงมีความสนใจพัฒนานวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์วิชาชีพพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดูแลผู้สูงอายุให้เกิดความยั่งยืน ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมศักยภาพ ค้ำครอง และพิทักษ์สิทธิ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีพชีวิตพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัย
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีพชีวิตพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อสร้างนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีพชีวิตพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์
4. เพื่อถ่ายทอดนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีพชีวิตพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกรอบแนวคิดนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีพชีวิตพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลเมืองชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 22 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 15,230 คน (สำนักงานทะเบียนราษฎร์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ ข้อมูล ณ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2563)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนของประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านในเขตเทศบาลเมืองชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ การสุ่มตัวอย่างจากประชาชน 22 หมู่บ้าน ในเขตเทศบาลเมืองชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิ์ได้รับ

การเลือกเท่าๆ กัน ด้วยวิธีการใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 คน โดยใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ การวิจัยในเชิงคุณภาพคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth-interview) วิจัยในเชิงปริมาณ คือแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งเป็น 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต จากนั้นจึงนำข้อมูลมาประมวลผล (Data processing) ให้เป็นระบบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความต่อไป

ในการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Presented) ความถี่ (Frequency) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง กรอบแนวคิดนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิถีชีวิตพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย ดังนี้

1. การค้นหาค้นหากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิถีชีวิตพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัย โดยการค้นหาค้นหาจากศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม ยุทธศาสตร์วิถีชีวิตพัฒนาพลัง การสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัย คณะผู้วิจัยวางกรอบแนวคิดด้านเนื้อหาและการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 15 คน ได้กรอบแนวคิดซึ่งเป็นตัวแปรต่าง ๆ ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มีตัวแปรอิสระได้แก่ ปัจจัยภูมิหลัง ประกอบด้วย 1) แรงสนับสนุนทางอารมณ์และความเพลิดเพลิน 2) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารและการเข้าถึงข้อมูล 3) การสนับสนุนด้านสิ่งของ 4) ความรู้ในสารสนเทศ 5) ประโยชน์ในการใช้งาน 6) การสนับสนุนกลุ่มเครือข่ายและความสัมพันธ์เชิงสถาบัน 7) ทักษะชีวิตที่มีต่อการใช้งาน ตัวแปรคั่นกลาง (MediatorVariable) คือ ยุทธศาสตร์ วิถีชีวิตพัฒนาพลัง ประกอบด้วย 1) หลักสุขภาพ 2) หลักการเรียนรู้ 3) หลักสังคม 4) หลักเศรษฐกิจ และตัวแปรตาม (Dependent Invariables) คือ สังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย

1) ภายนอก/ร่างกาย 2) สังคมและวัฒนธรรม 3) สติปัญญาและความคิด 4) สภาพแวดล้อม 5) ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและรายได้ 6) อารมณ์และจิตใจ

2. ระดับนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิต พหุผลเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้าน พบว่า โดยรวมมีระดับค่าเฉลี่ย 3.26 อยู่ในระดับปานกลาง และรายด้าน ด้านสังคมคุณภาพผู้สูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอันดับ 1 กล่าวคือ ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.32 ด้านศักยภาพและการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพหุผล เป็นอันดับ 2 กล่าวคือ ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.26 และด้านนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพหุผล เป็นอันดับ 3 กล่าวคือ ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.20

3. ระดับนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิต พหุผล ประกอบด้วย แรงสนับสนุนทางอารมณ์และความเพลิดเพลิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารและการเข้าถึงข้อมูล การสนับสนุนด้านสิ่งของ ความรู้ในสารสนเทศ ประโยชน์ในการใช้งาน การสนับสนุนกลุ่มเครือข่ายและความสัมพันธ์เชิงสถาบันและทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน

4. ระดับศักยภาพและการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพหุผล ประกอบด้วย หลักสุขภาพ หลักการเรียนรู้ หลักสังคมและหลักเศรษฐกิจ พบว่า

4.1 ระดับนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพหุผล หลักสุขภาพ โดยรวมมีระดับค่าเฉลี่ย 3.32 อยู่ในระดับปานกลาง และรายข้อ ให้ความสำคัญศักยภาพและการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพหุผลกับท่านพักผ่อนให้เพียงพอในแต่ละวัน มากเป็นอันดับ 1 กล่าวคือ ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.46 ท่านดื่มน้ำสะอาดและมากกว่า 8 แก้วต่อวัน เป็นอันดับ 2 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.45 ท่านเลือกทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ เป็นอันดับ 3 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.36 มีการวางแผนจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้น เป็นอันดับ 4 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.27 ท่านออกกำลังกายอยู่สม่ำเสมออย่างน้อยอาทิตย์ละ 3-4 วัน เป็นอันดับ 5 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.22 และท่านตรวจสุขภาพเป็นประจำ เป็นอันดับสุดท้าย ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.15

4.2 ระดับนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพหุผล หลักการเรียนรู้ โดยรวมมีระดับค่าเฉลี่ย 3.12 อยู่ในระดับปานกลาง

และรายชื่อ ให้ความสำคัญศักยภาพและการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพัฒนาพลังกับท่านมีการเรียนรู้จากการร่วมปฏิบัติงานกับบุคลากรด้านสุขภาพ มากเป็นอันดับ 1 กล่าวคือ ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.31 การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนหรือวิธีการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ เป็นอันดับ 2 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.16 ท่านเรียนรู้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ การรู้จักดูแลสุขภาพของตนเองจากสื่อประเภทต่าง ๆ เป็นอันดับ 3 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.11 มีจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีลักษณะบูรณาการ สอดแทรกความบันเทิง เป็นอันดับ 4 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.09 และท่านเข้าร่วมอบรม ประชุม ศึกษา และให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ เป็นอันดับสุดท้าย ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.08

4.3 ระดับนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพัฒนาพลัง หลักสังคม โดยรวมมีระดับค่าเฉลี่ย 3.40 อยู่ในระดับปานกลาง และรายชื่อ ให้ความสำคัญศักยภาพและการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพัฒนาพลังกับคนในชุมชนให้ความเคารพนับถือผู้สูงอายุ มากเป็นอันดับ 1 กล่าวคือ ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.57 ท่านสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข เป็นอันดับ 2 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.52 ท่านให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นเสมอ เป็นอันดับ 3 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.39 ท่านมีเพื่อนต่างวัยและวัยเดียวกันในการพบปะพูดคุย เป็นอันดับ 4 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.35 ท่านมักให้ความช่วยเหลือกับชุมชน หรือองค์กรต่าง ๆ เป็นอันดับ 5 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.31 และเมื่ออายุมากขึ้นท่านต้องการมีบทบาทในชุมชนสังคมมากขึ้น เป็นอันดับสุดท้าย ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.24

4.4 ระดับนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพัฒนาพลัง หลักเศรษฐกิจ โดยรวมมีระดับค่าเฉลี่ย 3.22 อยู่ในระดับปานกลางและรายชื่อ ให้ความสำคัญศักยภาพและการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพัฒนาพลังกับท่านใช้เงินอย่างมีวินัยและออมเงินอย่างสม่ำเสมอ มากเป็นอันดับ 1 กล่าวคือ ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.30 เมื่ออายุมากขึ้นท่านสามารถพึ่งพาและดูแลตนเองได้ เป็นอันดับ 2 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.30 ปัจจุบันท่านมีรายได้ด้วยตนเองเพียงพอต่อการดำรงชีพ เป็นอันดับ 3 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.22 ท่านอายุมากแล้วแต่ยังมีการหนี้สินอยู่ เป็นอันดับ 4 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.20 ท่านแบ่งการใช้เงินเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตหลังเกษียณได้อย่างไม่เดือดร้อน เป็นอันดับ 5 ค่า

ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.20 ท่านมีอาชีพเสริม หรืองานอดิเรกที่สามารถสร้างรายได้ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายหลังเกษียณ เป็นอันดับ 6 ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.19 และท่านมีประกันชีวิตและมีหลักประกันสุขภาพที่ดีเมื่อยามเจ็บป่วย เป็นอันดับสุดท้าย ค่าความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.14

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง นวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิต พุฒพลัง เพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ มีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิต พุฒพลัง เพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ระดับนวัตกรรมแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย ด้านสังคมคุณภาพผู้สูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านศักยภาพและการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ และด้านนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิต พุฒพลัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อินทุกานต์ กุลไวย (2552) ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความสามารถในการดูแลตนเอง ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมสามารถทำนายความสามารถในการดูแลตนเองได้ เพราะฉะนั้น ความสามารถในการดูแลตนเองขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับนั่นเอง เช่นเดียวกันกับ พรทิพย์ มาลาธรรมและคณะ (2553) ความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนจากครอบครัวและแรงสนับสนุนจากเพื่อนกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท พบว่า การให้แรงสนับสนุนแก่ผู้สูงอายุของครอบครัวและการรับรู้แรงสนับสนุนจากครอบครัวของผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง ส่วนการรับรู้แรงสนับสนุนจากเพื่อนของผู้สูงอายุและความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้พบว่า การรับรู้แรงสนับสนุนจากครอบครัวและการรับรู้แรงสนับสนุนจากเพื่อนของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของแรงสนับสนุนจากครอบครัวและเพื่อนในการส่งเสริมความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ และการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุนั้น หากผู้สูงอายุไม่รับรู้ อาจไม่ช่วยส่งเสริมความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนั้น บุคลากรทางสุขภาพจึงควรหาแนวทางให้ผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองความต้องการด้านแรงสนับสนุนจาก ครอบครัวเพื่อนและเครือข่ายทางสังคมอย่างเหมาะสมเพื่อความพึงพอใจในชีวิตที่มากขึ้น เช่นเดียวกันกับ เกล้ากร รัตนชาญกร (2560) การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยที่ครึ่งหนึ่งเป็นผู้ไม่มีโรคประจำตัว มีสุขภาพช่องปากและการมองเห็นอยู่ในระดับดี มีการนอนหลับที่เพียงพอทุกคน

ไม่มีโรคซึมเศร้า กลุ่มตัวอย่างเกือบ 1 ใน 3 มีสัมพันธภาพในครอบครัวและการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับดี คุณภาพชีวิตมีองค์ประกอบที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม โรคประจำตัว สุขภาพช่องปาก การนอนหลับพักผ่อน สัมพันธภาพในครอบครัวและการสนับสนุนทางสังคม

2. ระดับนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิต พหุผลพลัง ประกอบด้วย แรงสนับสนุนทางอารมณ์และความเพลิดเพลิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารและการเข้าถึงข้อมูล การสนับสนุนด้านสิ่งของ ความรู้ในสารสนเทศ ประโยชน์ในการใช้งาน การสนับสนุนกลุ่มเครือข่ายและความสัมพันธ์เชิงสถาบันและทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน ระดับนวัตกรรมการเสริมสร้างทางสังคม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล (2563) ศึกษาอิทธิพลของแรงสนับสนุนทางสังคมและคุณภาพชีวิตที่มีต่อความสุขของผู้สูงอายุเขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ ผลการวิจัย พบว่า คำนวณแรงสนับสนุนทางสังคม ผลการวิจัยในภาพรวม พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคม ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ อยู่ในระดับมาก คำนวณคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในภาพรวมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านความสุขของผู้สูงอายุ พบว่า ในภาพรวมความสุขของผู้สูงอายุ ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ เขต กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ มีความสุขอยู่ในระดับน้อยกว่าคนทั่วไป เช่นเดียวกันกับ Hernandez (2011) ได้ศึกษาเรื่อง “ผู้สูงอายุกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ : ทัศนคติทักษะและพฤติกรรมการใช้” (Older adults and online social networking relating issues d attitudes, expertise, and use) เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 37 คน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ทัศนคติทักษะการใช้และพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ผล การศึกษา พบว่า 1) ทัศนคติส่งผลต่อทักษะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง 2) ทัศนคติส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง 3) ทักษะการ ใช้ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติที่ดีต่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้มีทักษะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง นำไปสู่ พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีทัศนคติที่ดีต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์มีผลการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของเครือข่ายสังคม ออนไลน์ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ การมีทักษะความสามารถเพียงพอต่อ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่นำไปสู่การพัฒนาทักษะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่ม

ตัวอย่าง นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความมั่นใจในทักษะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีการเชื่อมต่อความสัมพันธ์ทางสังคมเพิ่มขึ้นและมีสุขภาวะที่ดี ความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยกว่าจะมีประสบการณ์การเชื่อมต่อความสัมพันธ์ทางสังคมทางเครือข่ายสังคมออนไลน์อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่าจะเลือกเข้าถึงข้อมูลจากหลายแหล่งข้อมูลมากกว่าการเลือกใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ที่ต้องการ และผลการวิจัยมีความไม่สอดคล้องต้องกันกับผลการศึกษาของ ดวงทิพย์ เจริญรุกษ์ (2020) ศึกษาพฤติกรรมการใช้และการยอมรับนวัตกรรมสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook มากที่สุด จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พบว่า โปรแกรมสื่อออนไลน์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด คือ เฟสบุ๊ก (Facebook) จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประโยชน์ด้านสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้คนได้อย่างสะดวก ประหยัดเงินและเวลาอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยที่ 4.16 มีระดับการยอมรับนวัตกรรมสื่อสังคมออนไลน์ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานจริงมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.86 การทดสอบสมมติฐาน พบว่า 1) ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ด้านเพศ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้/เดือน และอาชีพปัจจุบันมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน มีเพียงลักษณะประชากรด้านสถานภาพเท่านั้นที่ไม่แตกต่างกัน 2) ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ด้านระดับการศึกษาสูงสุด รายได้/เดือน และอาชีพปัจจุบันมีการยอมรับนวัตกรรมสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน มีเพียงด้านเพศและสถานภาพเท่านั้นที่ไม่แตกต่างกันและ 3) พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและการยอมรับนวัตกรรมสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กัน

ข้อเสนอแนะสำหรับนักพัฒนาแอปพลิเคชัน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ ดังนี้ 1) ด้านประโยชน์ของการใช้งาน ควรมีรูปแบบการจัดวางง่ายเป็นประโยชน์ต่อการใช้งาน และลดระยะเวลาในการเข้าถึงข้อมูล 2) ด้านความง่ายในการใช้งาน ควรมีรูปแบบและขั้นตอนการใช้งานที่ง่าย สามารถเรียนรู้ขั้นตอนการใช้งานได้ไม่ต้องใช้ความพยายามมากในการเรียนรู้การใช้งาน ความไม่สอดคล้องอาจเป็นเพราะผู้สูงอายุของเทศบาลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นผู้สูงอายุที่มีความรู้ในระดับประถมศึกษา 4 เป็นส่วนใหญ่ ยังมีรายได้น้อยการใช้จึงต้องคำนึงถึงความจำเป็นอย่างอื่น และยังดูได้จากผลการศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามในข้อเสนอแนะที่ต้องการกิจกรรมที่เพิ่มรายได้มาเป็นอันดับแรก เป็นต้น

3. ระดับศักยภาพและการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพลมพลัง ประกอบด้วย หลักสุขภาพ หลักการเรียนรู้ หลักสังคมและหลักเศรษฐกิจ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ เจษฎา นกน้อย (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลามีคุณภาพชีวิตในองค์ประกอบด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและด้านจิตใจ อยู่ในระดับสูง ขณะที่คุณภาพชีวิตในองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง โดยในภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ความสุขในการดำเนินชีวิต การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน การอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีสะดวกและปลอดภัยแก่การใช้ชีวิตอาชีพหลักก่อนอายุ 60 ปีและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สามารถอธิบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาได้ร้อยละ 39.2 เช่นเดียวกับศิริบุษ ฉายแสง (2553) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางชีวสังคม ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มปัจจัยทางชีวสังคม คือ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพหลักและรายได้ เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มปัจจัยนำ คือ ความรู้เรื่องผู้สูงอายุ ความเชื่อ ความสามารถตนเองในการมีคุณภาพ ชีวิตที่ดี การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงที่จะมีคุณภาพชีวิตไม่ดี การรับรู้ถึงความรุนแรงที่จะมีคุณภาพชีวิตไม่ดี การรับรู้ประโยชน์ของการมีคุณภาพชีวิตดีและการรับรู้ถึงอุปสรรคของการมีคุณภาพชีวิตดี กลุ่มปัจจัยเอื้อ คือ การมีและเข้าถึงสถานบริการต่างๆ การมีและเข้าถึงสถานบริการสาธารณสุข กลุ่มปัจจัยเสริม คือ การได้รับแรงสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การได้รับแรงสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและชาวบ้านกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ คือ ปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ อาชีพหลักและสถานภาพสมรส กลุ่มปัจจัยนำ ได้แก่ ความเชื่อ ความสามารถตนเองในการมีคุณภาพชีวิตที่ดี การรับรู้ประโยชน์ของการมีคุณภาพชีวิตดี กลุ่มปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขการได้รับแรงสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและชาวบ้าน เช่นเดียวกับกัณวณันท์ แฮคำ (2553) การศึกษาการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุชุมชนเทศบาลตำบลหนองผึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้ครอบครัวเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดและมีความตระหนักต่อการแสดงบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ในสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม โดยครอบครัวมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ ความบกพร่องในการเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ ตลอดจนร่วมคิดและร่วมดำเนินการกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีการเปลี่ยนแปลง ทั้ง 4 ด้าน คือ ผู้สูงอายุรับรู้การแสดงบทบาทของครอบครัวในด้านร่างกาย รับรู้บทบาทครอบครัว ด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมีการ

เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เช่นเดียวกันกับ ทิพย์ธิดา ณ นคร (2561) ศึกษาการเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพหุพลังในบริบทสังคมไทย ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาความพร้อมและแนวทางการเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุของคนวัยผู้ใหญ่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร ระดับการศึกษา รายได้ ที่พักอาศัยที่แตกต่างกัน มีการเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่แตกต่างกันมีการเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) การศึกษาเรื่องการเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุและแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่มีภาวะพหุพลัง พบว่า ผู้สูงอายุมีความเข้าใจหลักพุทธธรรมและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ตามหลักศีล 5 ซึ่งเป็นหลักธรรมพื้นฐานสำหรับชาวพุทธ และหลักพุทธธรรมสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ คือ พรหมวิหาร 4 3) การสังเคราะห์แนวทางการเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพหุพลังโดยใช้หลักพุทธธรรม พบว่า แนวทางการปรับการเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุบนพื้นฐานของหลักพุทธธรรม คือ “MORALITY” ประกอบด้วย 1) M – Medical Treatment การดูแลสุขภาพให้แข็งแรง หมั่นตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ 2) O – Occupational ประกอบอาชีพสุจริต ทำงานด้วยความซื่อสัตย์ได้รับความไว้วางใจอยากจะทำ และซื้อขายสินค้าที่ได้มาตรฐานเสมอ ทรัพย์สินย่อมมั่นคงตามมา 3) R –Relationship สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ด้วยดี 4) A – Activities ทำกิจกรรมต่างๆ ที่สนใจอยู่เสมอ 5) L –Living Economically ประหยัด อดออม 6) I –Intellectual development พัฒนาความรู้ศักยภาพของตนเอง แก้ไขปัญหาด้วยปัญญา หมั่นฝึกฝน เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ 7) T –Truth การมีสัจจะ 8) Y – As a youth ปลูกฝังได้ตั้งแต่วัยเด็กและแนวทางสำหรับช่วงการเป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพหุพลัง คือ “QUALITY” ซึ่งประยุกต์หลักพหุพลังเข้ากับหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย Q – Qualified อยู่อย่างคนคุณภาพ มีคุณวุฒิ U – Universal เปิดโลกทัศน์ A – Active ทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง L–Loving Kindness มีเมตตา I – Interest สนใจเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ T–Timeless อกาลิโกเป็นจริงอยู่อย่างไร ก็เป็นอย่างนั้น ยอมรับกับการเป็นผู้สูงอายุ Y–Yourself-reliance พึ่งพาตนเองให้มากที่สุด เช่นเดียวกันกับ คัมภีร์ธรรมาสังกัสม (2017) นวัตกรรมสังคมด้านพหุพลังในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า นวัตกรรมสังคมด้านพหุพลังในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุควรมีลักษณะดังนี้ 1) มีการเตรียมตัวเพื่อเป็นผู้สูงอายุในด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย 2) การสร้างจิตสำนึกในการดูแลผู้สูงอายุให้แก่ครอบครัวและชุมชน โดยเน้นใน 4 ด้านหลัก คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสวัสดิการสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม 3)การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การตั้งชมรม การร่วมกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ที่มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ การฝึกอบรมผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เพื่อให้มีความรู้ออกไปช่วยเหลือผู้สูงอายุภายนอก ในการแนะนำสุขภาพ การดูแล

ตนเอง การปรับตัวให้เข้ากับสังคม เปรียบเสมือนกับการออกช่วยเหลือสังคม ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจที่ทำความประโยชน์ต่อสังคม การที่ผู้สูงอายุได้อยู่อยู่กับคนใกล้ชิดหรืออยู่กับเพื่อนวัยเดียวกันก็ทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องรู้สึกปรับตัวมากนักและเข้าใจสภาพของร่างกายซึ่งเป็นรูปแบบบริการทางจิตใจที่สำคัญในอนาคต 4) มีความรู้ในการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจของตนเอง โดยอาศัยมาตรการของสังคมได้วางปัจจัยเอื้อและปัจจัยสนับสนุนอย่างเหมาะสม

4. ระดับสังคมคุณภาพผู้สูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 1) กายภาพ/ร่างกาย 2) สังคมและวัฒนธรรม 3) สติปัญญาและความคิด 4) สภาพแวดล้อม 5) ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและรายได้ และ 6) อารมณ์และจิตใจ โดยรวมอยู่ในระปานกลางและรายได้ด้านอยู่ในระดับมากสองด้าน คือ ด้านสติปัญญาและความคิด และด้านอารมณ์และจิตใจ และรายได้ด้านอยู่ในระดับปานกลางสี่ด้าน ประกอบด้วย ด้านกายภาพ/ร่างกาย ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านสภาพแวดล้อม ด้านความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและรายได้ เช่นเดียวกันกับเจษฎา นกน้อย (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลามีคุณภาพชีวิตในองค์ประกอบด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและด้านจิตใจ อยู่ในระดับสูง ขณะที่คุณภาพชีวิตในองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง โดยในภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ความสุขในการดำเนินชีวิต การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน การอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีสะดวกและปลอดภัยแก่การใช้ชีวิตอาศัยเป็นหลักก่อนอายุ 60 ปีและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวสามารถอธิบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาได้ร้อยละ 39.2 เช่นเดียวกันกับจินทนา สารแสง (2561) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งข้าวพวง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุมีระดับคุณภาพชีวิตในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมสูงสุด ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุมีระดับคุณภาพชีวิต ด้านจิตใจสูงสุด พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ส่วนพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง ยกเว้น ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในทางการศึกษา เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.001, 0.002, 20.0001$ และ 0.002 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ด้านการออกกำลังกาย ด้านโภชนาการ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณและด้าน

การจัดการกับความเครียดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value = 20.0001, 0.002, 20.0001, 0.001, 20.0001 และ 20.0001 ตามลำดับ) เช่นเดียวกันกับวันจันทร์ แศ คำ (2553) การศึกษาการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ชุมชนเทศบาลตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้ครอบครัวเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติและมีความตระหนักต่อการแสดงบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ในสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม โดยครอบครัวมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ ความบกพร่องในการเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ ตลอดจนร่วมคิดและร่วมดำเนินการกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีการเปลี่ยนแปลง ทั้ง 4 ด้าน คือ ผู้สูงอายุรับรู้การแสดงบทบาทของครอบครัวในด้านร่างกาย รับรู้บทบาทครอบครัว ด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เช่นเดียวกันกับ เกล้ากร รัตนชาญกร (2560) การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยที่ครึ่งหนึ่งเป็นผู้ไม่มีโรคประจำตัว มีสุขภาพช่องปากและการมองเห็นอยู่ในระดับดี มีการนอนหลับที่เพียงพอทุกคน ไม่มีโรคซึมเศร้า กลุ่มตัวอย่างเกือบ 1 ใน 3 มีสัมพันธภาพในครอบครัวและการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับดี คุณภาพชีวิตมีองค์ประกอบที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม โรคประจำตัว สุขภาพช่องปาก การนอนหลับพักผ่อน สัมพันธภาพในครอบครัวและการสนับสนุนทางสังคม

4. การรับรองนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โดยภาพรวมมีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม มีอรรถประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมระดับมากที่สุด จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) ได้ข้อสรุปจากการประเมิน โดยใช้หลักของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 2005) ที่พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง เหมาะสมคำนึงถึงความเหมาะสมของพื้นที่ ไม่ทำให้เกิดผลเสียหายนับกับผู้ใด นำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาและปรับปรุงได้จริงและตัวบ่งชี้และปัจจัยสามารถวัดได้จริง ได้ข้อมูลตามความจริง ผลการประเมินมีความเป็นปรนัย โดยสรุป นวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

นวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น เพื่อให้การเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ วิชาชีวิตพัฒนาพลังเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น หน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงในแต่ละด้าน คือ ด้านนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม ในภาพรวมควรกำหนดนโยบายเพื่อ พัฒนาและปรับปรุงโดยเน้นกระบวนการเสริมแรงสนับสนุนทางอารมณ์และความเพลิดเพลิน การสนับสนุนด้านข้อมูล ข่าวสารและการเข้าถึงข้อมูล การสนับสนุนด้านสิ่งของ ความรู้ในสารสนเทศ ประโยชน์ในการใช้งาน การสนับสนุนกลุ่มเครือข่ายและความสัมพันธ์เชิงสถาบันและทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน ด้านศักยภาพและการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านยุทธศาสตร์ ในภาพรวมควรมีกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ทั้งด้านสุขภาพ ด้านการเรียนรู้ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ ด้านการเตรียมความพร้อมและแนวทางการเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุของคนวัยผู้ใหญ่ ด้านสังคมคุณภาพผู้สูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ในภาพรวมควรมีการสร้างสังคมคุณภาพ ผู้สูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านกายภาพ/ร่างกาย ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านสติปัญญาและความคิด ด้านสภาพแวดล้อม ด้านความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและรายได้ และ ด้านอารมณ์และจิตใจ เพื่อเสริมสร้างกิจกรรมด้านสุขภาพและด้านเศรษฐกิจควรเสริมสร้างมากที่สุด เพราะเป็นความต้องการของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- เกล้ากร รัตนชาญกร (2560) ผลของการพยาบาลเพื่อการฟื้นฟูสภาพของผู้ป่วยกระดูกต้นขาหักภายหลังการผ่าตัดยึดตรึงกระดูกภายใน. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน ปีที่ 23 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2560) 629-642.
- คัมภีรัตน์ แก้วสุวรรณะ (2017) นวัตกรรมสังคมด้านพัฒนาพลังในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (มกราคม-มิถุนายน 2560) 28-42.
- จันทนา สารแสง (2561) คุณภาพชีวิตและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งข้าวพวง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- เจษฎา นกน้อย (2560) *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา*, วารสารมหาวิทยาลัย
นราธิวาสราชนครินทร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2560) 94-103.
- ทิพย์ธิดา ณ นคร (2561) *การเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพหุผลในบริบทสังคมไทย*
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560 https://thaitgri.org/?page_id=35858
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ, (2560), *กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ*
- วันสนั่น แสคำ (2553) *การศึกษาการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต*
ผู้สูงอายุชุมชนเทศบาลตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อินทุกานต์ กุลไวย (2552), *การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง*
กับความสามารถในการดูแลตนเอง, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.